

Nieuwe orchideeënvondsten in West-Nederland

Ruud Wielinga

Summary

Report of a number of new findings of orchids in the Netherlands.

Zusammenfassung

Bericht über eine Anzahl Neufunde von Orchideen in den Niederlanden.

Zoetermeer

Op verzoek van een medewerker van de afd. Ruimtelijke ontwikkeling van de gemeente Zoetermeer heb ik hem dit voorjaar vergezeld bij een inventarisatie in deze gemeente. Zoetermeer heeft ruimte nodig om haar begraafplaats te kunnen uitbreiden. Doel van het bezoek was het inventariseren van een stuk park, dat Zoetermeer daarvoor wil gebruiken. Ten westen van de gemeente is pakweg 30 jaar geleden op grote schaal bouw- en slooafval gedumpt. Op die puinhopen is een groot recreatiepark aangelegd. Tijdens de aanleg kwam een aantal gifschandalen zoals b.v. in Lekkerkerk en in Gouderak aan het licht. Zoetermeer heeft als reactie daarop altijd het puin gecontroleerd. Het grondwater werd door een technisch bureau continu op gifstoffen geanalyseerd. Na afdekken van het puin met o.a. kalkrijk zand heeft men er een park aangelegd.

De plaats waar de gemeente haar begraafplaats wil uitbreiden is de biotoop voor een aantal Brede orchissen (*Dactylorhiza majalis*) c.q. Rietorchissen (*Dactylorhiza praetermissa*). Er werd één albino *D. majalis* aangetroffen. Voor Zoetermeer betekent dit een probleem omdat de nieuwe flora- en faunawet deze soorten nogal wat bescherming biedt. Een negatief effect van deze wet is dat gemeenten om gezeur te voorkomen al dan niet braaklig-

gend terrein voor orchideeën blijvend ongeschikt maken. De zaak Almere, die dit jaar nogal in de publiciteit is geweest, werkt op dit punt niet erg mee en brengt de gevolgen van onachtzaamheid in beeld.

In het park groeien op een aantal plaatsen orchideeën. Dit jaar heeft het Hondskruid (*Anacamptis pyramidalis*) er weer prachtig gebloeid, op het vogeleiland is een populatie Vleeskleurige orchis (*Dactylorhiza incarnata*), de Keveorchis (*Listera ovata*) houdt al jaren stand op twee groeiplaatsen, de Gevlekte orchis (*Dactylorhiza maculata*) komt in een klein aantal voor in de natuurtuin, net zoals de Moeraswespenorchis (*Epipactis palustris*). Gewone soorten in het park zijn de Brede orchis (*D. majalis*) en de Rietorchis (*D. praetermissa*). Het is niet verwonderlijk dat in het Westerpark waar een aantal *Dactylorhiza*-soorten aanwezig is, nogal wat *Dactylorhiza*-hybriden worden aangetroffen. In Zoetermeer is de Brede wespenorchis (*Epipactis helleborine*) zeer sterk vertegenwoordigd en groeit soms in grote aantallen in de wegbermen, parken, tuinen etc. Er worden geregeld afwijkende exemplaren (b.v. met witte bloemen) aangetroffen. De Bijenorchis (*Ophrys apifera*) is dit jaar, na een overplantactie, niet meer waargenomen.

De *Dactylorhiza*'s zijn in Zoetermeer aan een sterke opmars bezig. Het lijkt erop dat naarmate ze massaler optreden, ze ook minder kritisch worden wat hun standplaatsen betreft. Zo groeien ze tegenwoordig ook langs hooggelegen weteningen (bestaande uit restveen) en op relatief droge standplaatsen. Op het terrein waar enige jaren geleden de Floriade is gehouden, hebben zich prachtige populaties Rietorchis (*D. praetermissa*) ontwikkeld, waarbij de gevlekte vorm ruimschoots vertegenwoordigd is.

Philips- en Grevelingendam (Zeeland)

In juni 2000 werd op de Philipsdam bloeiend Hondskruid (*Anacamptis pyramidalis*) aangetroffen. Het betrof twee planten van ca. 50 cm hoog. De dammen, die aangelegd zijn in het kader van het Deltaplan, staan bekend om hun orchideeënrijkdom. Een goed voorbeeld daarvan is de nabijgelegen Grevelingendam. Op deze dam groeien omvangrijke populaties van de Rietorchis (*Dactylorhiza praetermissa*), de Gevlekte orchis (*D. maculata*) en de Moeraswespenorchis (*Epipactis palustris*). Van de Moeraswespenorchis is een grote groeiplaats van de albinovorm aanwezig. De Bijenorchis (*Ophrys apifera*) komt er in wisselende aantallen voor. Dit jaar was een zeer

Anacamptis pyramidalis
Philipsdam, juni 2000
Foto: K. van Schie

goed jaar, er kwamen tientallen exemplaren tot bloei. Dit zouden er nog veel meer kunnen zijn, als de beheerder, met zijn maairegime rekening zou houden met de orchideeën. Het gebied wordt gebruikt als recreatieterrein en omdat de recreanten een glad gazon willen, wordt er om die reden zeer geregeld gemaaid. Er is overleg geweest met de beheerder die aangegeven heeft de Bijenorchissen in het vervolg te zullen sparen.

Oostvoorne

De restanten van het kustgebied dat vroeger grote bekendheid genoot als het natuurgebied "De Beer", liggen nu ver van de kust tussen het Calandkanaal en de Waterweg. Het gebied ligt grotendeels braak. In de bermen van het terrein worden steeds vaker orchideeën aangetroffen. Al lang is er een grote populatie van de Brede wespenorchis (*Epipactis helleborine*). Ook de Vleeskleurige orchis (*D. incarnata*), de Rietorchis (*D. praetermissa*) en de Moeraswespenorchis (*Epipactis palustris*) komen er in kleinere populaties voor. Van de Bijenorchis (*Ophrys apifera*) werden dit jaar meer dan 50 planten geteld. De Bijenorchis kwam jaren geleden voor op de dijk aan de andere zijde van het Calandkanaal. De orchideeën zal hier geen lang leven beschoren zijn, omdat er zeer veel bouwactiviteiten zijn i.v.m. de aanleg van de Betuwelijn.

's-Gravenzande

De stichting Het Zuid-Hollands Landschap bezit het in de buurt van 's-Gravenzande gelegen Staalduinsebos. Dit is een zeer oud bos dat groeit op een oude duinenrij. Het bos is omgeven door bouw- en weiland. Een groot weiland ten westen van het bos is sinds ca. 15 jaar geleden in beheer als hooiland. Sindsdien is het weiland niet meer bemest. Vorig jaar bleek dat deze beheersmethode succesvol was en werden de eerste orchideeën gevonden t.w. één Gevlekte orchis (*D. maculata*) en een paar Vleeskleurige orchissen (*D. incarnata*). Dit jaar waren de aantallen flink toegenomen. Naast de ene Gevlekte orchis werden 10 Rietorchissen (*D. praetermissa*) verspreid over het weiland, een groep van 25 Gevlekte rietorchissen (*D. praetermissa* var. *junialis*) en een groep van 30 Vleeskleurige orchissen gevonden. Het weiland is in de winter uitgespro-

ken nat en ook in de zomer droogt het niet volledig uit. Het Zuid-Hollands Landschap had plannen het waterpeil in het bos te verhogen. Daarvoor zou een brede watering, uitgerekend op de groeiplaats van de orchideeën, in het weiland aangelegd worden. Na de komst van de orchi-

deeën heeft men die plannen weer in beraad genomen.

R. Wielinga
Laan van Poot 262
NL-2566 DB Den Haag